

Épagneul de Saint-Usuge en Épagneul du Larzac

De wereld van de rashond kent verschillende manieren om te aan te geven in welk 'stadium' een ras zich bevindt. Zo hebben we de door de Fédération Cynologique Internationale (FCI) officieel erkende en voorlopig erkende hondenrassen. Daarnaast zijn er rassen die wel door een landelijke kennelclub zijn erkend, maar (nog) niet door de FCI. Tot slot honden die noch door de FCI noch door een landelijke kennelclub zijn erkend. Wij laten je kennismaken met twee honden uit de laatstgenoemde groep.

Épagneul Français.

De Saint-Usuge is in 2003 erkend door de Franse kennelclub, de Société Centrale Canine (SCC), maar niet door de FCI. Het ras is ondergebracht in de groep continentale staande jachthonden. Een aantal verwante Franse Épagneulrassen heeft de FCI-erkenning wel: de Épagneul Bleu de Picardie, Épagneul Breton, Épagneul Français, Épagneul Picard en de Épagneul de Pont-Audemer. Allemaal van het type Franse voorstaande jachthonden.

Zich neerleggen

Bij mijn onderzoek naar de Saint-Usuge kwam ik nog een zevende Épagneul tegen, de Épagneul du Larzac. Niet erkend door de SCC en ook niet door de FCI.

Over de herkomst van het woord Épagneul doen verschillende verklaringen de ronde. De meest plausibele is die van Jean Castaing, die in 1960 het boek *Les Chiens d'Arrêt* (De Staande Honden) publiceert. Hij brengt me ook op het spoor van de Épagneul du Larzac. Castaing ziet een verband tussen het oud-Franse woord *s'espaigner* (*s'espaignir*) dat voorliggen, zich neerleggen en zich tegen de grond drukken betekent. Vanaf de middeleeuwen tot aan de 17de en 18de eeuw worden zogenaamde vogelhonden in grote delen van Europa bij de jacht gebruikt. Jachthonden zijn dan verdeeld in drie soorten: brakken, windhonden en vogelhonden. De vogelhonden spelen een rol bij de valkenjacht en de nettenjacht. Bij de nettenjacht drukken de voorstaande jachthonden zich plat tegen de grond (voorliggen) zodat de jagers het net over de hond en de vogels kunnen trekken. In Frankrijk, en ook in Nederland, noemt men zo'n net een *tiras*, terwijl het trekken van het net over de hond en de vogels *tirasser* wordt genoemd.

De naam Épagneul lijkt dus afgeleid te zijn van een karakteristiek van de voorstaande honden. Vervolgens is Épagneul, aldus Castaing, verengelt tot Spaniel.

Épagneul Picard.

Épagneul de Saint-Usuge

Terug naar een van de onbekende rassen uit de groep Franse Épagneuls: de Épagneul de Saint-Usuge, genoemd naar de Franse gemeente Saint-Usuge. Zijn vroegste geschiedenis deelt de Saint-Usuge ongetwijfeld met de hiervoor genoemde Épagneuls. Kynologische auteurs komen voor wat betreft de vroegste geschiedenis niet verder dan het befaamde 14e-eeuwse Franse manuscript *Le Livre de Chasse*, dat in 87 miniaturen alle facetten van het jachtbedrijf verhaalt. Hoewel er in de middeleeuwen nog geen rashonden in de huidige betekenis van het woord waren, werd er in de fokkerij wel geselecteerd op werkcapaciteiten. Een voorbeeld daarvan zijn de al genoemde vogelhonden, die in de 16de eeuw *espaignolz* worden genoemd.

Geschreven bronnen over de Saint-Usuge zijn er niet of nauwelijks en het lijkt erop dat de naam Épagneul de Saint-Usuge voor de eerste keer wordt genoemd in 1932, door Paul Henri Mégnin in het tijdschrift *L'éleveur* (De Fokker). In 1936 verschijnen er 13 (andere bronnen zeggen 9) Saint-Usuges op een hondententoonstelling in het stadje Louhans. Keurmeester is Dr. Guillemin die deze honden opvallend veel vindt lijken op de Drentsche Patrijshond. Hij veronderstelt zelfs directe verwantschap. Als Guillemin aan een van de exposanten vraagt waar hij zijn hond vandaan heeft, krijgt hij niet alleen als antwoord 'uit Saint-Usuge' maar ook dat dit type praktisch zou zijn uitgestorven.

Houtsnipjager

In 1939 krijgt de gemeente Savigny en Revermont een nieuwe pastoor: Abbé Robert Billard. Hij is een gepassioneerde houtsnipjager en men heeft hem verteld over ... le petit Épagneul Bressan (de kleine Spaniel uit Bresse). Dit houdt hem na de Tweede Wereldoorlog bezig. Hij neemt contact op met de Franse kennelclub en hoort dat het ras is uitgestorven. Na lang zoeken vindt de pastoor in 1946, in het dorp Le Fay, een teefje dat min of meer aan de beschrijving voldoet. Hij koopt haar, doopt haar Poupette en gaat met haar jagen. In 1950 vindt de pastoor een reu voor Poupette en het toeval wil dat hij in het bezit komt van Dick, een zoon van de reu Braco, die in 1936 een eerste prijs won op de tentoonstelling in Louhans.

Het Franse woord *Épagneul* is waarschijnlijk verengelt tot **Spaniel**.

Bij *Épagneul*bezitters in de streek, voornamelijk boeren, probeert Billard meer reuen te vinden waarmee hij kan fokken. Het resultaat is niet alleen een dozijn nesten, maar dankzij zijn strenge selectie lukt het Billard zowel typische *Saint-Usuges* als uitmuntende jachthonden te fokken. Zijn fokproducten worden naar Zwitserland en België verkocht.

Redder van het ras

Begin jaren zestig gaat pastoor Billard naar Duitsland en koopt daar Bianca von der Rumberburg. Geen *Épagneul de Saint-Usuge*, maar een Kleine Münsterlander, die we ook kennen onder de naam Heidewachtel. De overeenkomsten tussen beide rasstandaards zijn groot, met uitzondering van de vachtkleur. Die van de *Saint-Usuge* is bruin en bruin-schimmel; de Kleine Münsterlander is bruinwit en bruin-schimmel met bruine platen, mantel en stippen. Meer dan dertig jaar fokt Abbé Billard *Saint-Usuges* en in zijn pastorie worden tot 1978 bijna 250 pups geboren. Dankzij het feit dat hij consequent selecteert en grote

waarde hecht aan jachtkwaliteiten, noemt men hem 'de redder van het ras'.

Billards opvolger is Serge Bey, ook een jager, en aan hem draagt Billard zijn stamboek over. Na een eerste samenkomst van liefhebbers van het ras, in Mervans in 1989, wordt in 1990 de eerste rasvereniging opgericht, de Club de l'*Épagneul de Saint-Usuge*. Een van de doelstellingen is een erkenning door de FCI. Met de erkenning van het ras door de SCC, in 2003, wordt meteen in het *Livre des Origines Français* (LOF) een stamboek voor de *Saint-Usuge* geopend.

De *Saint-Usuge* in Nederland

In 2014 wordt de Nederlandse Vereniging *Épagneul de Saint-Usuge* opgericht. Op hun website www.nvseu.nl wordt de *Saint-Usuge* een veelzijdige, stabiele, werklustige en sterke jachthond genoemd. Het doel van de vereniging is kennis over het houden van en werken met deze prachtige jachthonden te verspreiden. Aan de basis van de

*De *Épagneul de Saint-Usuge* is een veelzijdige, stabiele, werklustige en sterke jachthond. (Fotograaf onbekend.)*

Foto Fotolia

De Épagneul du Larzac is zachtvaardig, aanhankelijk, gepassioneerd bij de jacht en gemakkelijk te trainen.

vereniging staan Pieter en Esther Stobbe-van Leeuwen, Robert van der Heeft en Maybel de Bruijn. Het eerste nestje in Nederland wordt door Pieter Stobbe gefokt. De Épagneul de Saint-Usuge is inmiddels ook in België, Duitsland, Zwitserland, Italië en de Verenigde Staten aanwezig.

Épagneul du Larzac

Deze hond dankt zijn naam aan de Causse (kalksteenplateau) du Larzac, gelegen in het departement Aveyron, het centraal-zuidelijke deel van Frankrijk. Is het verschil tussen de Saint-Usuge en de Kleine Münsterlander opvallend, de Épagneul du Larzac lijkt qua vachtkleuren veel op de Épagneul Breton, maar ook op de Épagneul Français. De vacht is bruin gevlekt, wit en vuilwit met roodbruine platen en spikkels.

In 1982 roept ene C. Hermans in het Franse hondentijdschrift *La Vie Canine* de lezers op om deze kleine Épagneul te redden, maar succes heeft dat niet. Er meldt zich slechts één geïnteresseerde, die een zevenjarige teef en diens nestbroer bezit. Hermans gaat ervan uit dat de Larzac is ontstaan uit kruisingen tussen de Épagneul Breton en de

Épagneul Français. Tien jaar later probeert Hermans het nog eens, nu in het tijdschrift *Le Chasseur Français*, en met meer succes. Uiteindelijk blijken er zo'n twintig honden te zijn die aan de beschrijving voldoen, als raszuiver worden gezien en worden geregistreerd. Met deze honden begon men met de fokkerij om het ras voor uitsterven te behoeden en nieuw leven in te blazen. In het departement Aveyron wordt de Larzac gebruikt bij de jacht op klein wild in relatief zware omstandigheden, zoals het hete en droge klimaat van Zuid-Frankrijk. Deze Épagneul is van nature zachtvaardig, aanhankelijk, gepassioneerd bij de jacht en, volgens kenners, gemakkelijk te trainen. ■

BEELDMATERIAAL BIJ DIT ARTIKEL

Alle pogingen zijn in het werk gesteld om namen van fotografen/illustratoren te achterhalen van het beeldmateriaal. Dit is niet altijd gelukt. Wie recht op afbeeldingen meent te hebben, kan contact opnemen met de auteur: horter@tiscali.nl